

JUGOSLOVANSKI OBRTNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, ter stane za celo leto 12 Din, za pol leta 6 Din; posa-

Uredništvo in upravništvo:
Ljubljana, Pražakova ulica štev. 3.

mezna številka velja 1 Din. — Inserati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. —

NA KRANJSKEM JE NAŠA SKRINJICA
P R V A.
NA ŠTAJERSKEM JE NAŠA SKRINJICA
D R U G A.

Obrtnikom.

Kadarkoli se približajo kake volitve, pridejo naši nasprotniki iz svojih skrivališč in oznanjajo obrtnikom obširne nadstrankarske programe raznih obrtnih društev in organizacij, ki bivajo sicer le na papirju. Imeli smo priliko te metode naših nasprotnikov opazovati že leta 1920 ob priliki volitev v konstituantno, ponovili so potem svojo taktiko pri zadnjih občinskih volitvah v Sloveniji. Zato se jim ne čudimo, da stopajo tudi sedaj pred novimi državnozborskimi volitvami pred nas, slovenske obrtnike z lažjo in zvižajo, to pa samo z namenom, pridobiti pri volitvah Vaše glasove pod geslom nadstrankarske stanovskoobrtne organizacije za svoje politične stranke.

Ko je samostojna kmetijska stranka izgubila ves svoj ugled med kmečkim prebivalstvom in se za vsako ceno udinjala Pašiču in Pribičeviću je obrnila svojo pozornost na naše obrtne sloje in pod firmo kmetškoobrtnih organizacij skušala med obrtniki dvigniti ugled in moč samostojne kmetijske stranke. Naši obrtniki pa so takoj izprevideli politične namene samostojnih voditeljev. Zato so jim pokazali hrbet, kakor svoječasno liberalnim Franchettijevim obrtnim društvom. Čimbolj so se nasprotniki trudili, obrtnike odtujiti programu Slovenske ljudske stranke, tembolj so se naši obrtniki zavedali organizatorične moči obrtnih zvez, nove Obrtne zveze so se ustanovljale in obstoječe poživljale.

SLS je po svojih poslancih Jugoslovanskega kluba dokazala, da je edina resna nositeljica avtonomističnega slovenskega programa, ki edini more spasiti vse stanove v naši državi. Poslanci SLS v Belgradu so nastopili z vso odločnostjo in močatostjo za pravice slovenskega ljudstva, zlasti pa tudi slovenskega obrtništva.

Radikalno-demokratska vlada s priveškom slovenskih samostojnežev je povzročila katastrofalno padanje našega denarja, naprtila ljudstvu ogromna davčna bremena, otežkočila trgovcem in obrtnikom nakup

surovin in polizdelkov v tujini, zapravila kredit naših pridobitnih slojev z brezvestnim izmetavanjem našega denarja, z najetjem oderuškega Bleerovega dolarskega posojila, z odvzetjem 20 odstotne gotovine tekočega denarja ter spravila krono ob vsako veljavo.

Spominjamo se še, kako so samostojni voditelji obetali leta 1920 našim obrtnikom, da bodo pospešili v parlamentu preureditev obrtnega reda, odpravo brezvestne špekulacije z izvoznicami, olajšavo carinskih predpisov, izenačenje davkov in pospeševanje združništva. Ko so pa stopili v vlado, je bila njihova prva skrb osigurati svojim veljakom potrebno število izvoznic za prašiče in govejo živino, zavarovati svoje gospodarske organizacije pred pretečim polomom z državnim denarjem in pod pretvezo preskrbe s hrano pasivnih krajev v Sloveniji, so sitali strankarsko blagajno in plačevali svoje agitatorje, revni sloji pa so stradali dalje ...

Prav je povedal veliki lisjak Pašič slovenskim demokratom in samostojnežem, ko so se razburjali radi razpusta parlamenta: »Gospodje, ne razburjajte se! Pojdite pred sodbo naroda! Ako vam narod zaupa, se boste povrnili na ta mesta, ako pa ne boste dobili ljudskega zaupanja, pridete lahko na galerijo kot poslušalci.« — Tokrat je govoril stari Pašič resnico, spoznal je do dobra svoje bivše zaveznike ter jim prorokoval, kaj da jih čaka 18. marca.

Jugoslovanski klub je v belgrajskem parlamentu potil krvavi pot, ko je nastopil za pravice slovenskega ljudstva in si moral vsako drobtinico pravice priboriti v trdem boju. Nismo še pozabili, kako je isti dr. Kukovec, ki išče danes med štajerskim obrtništvom pristaše za koncentracijo naprednih strank, da bi sebi zasigural mandat, izjavil v belgrajski zbornici: »Gospodje, pritožbe Jugoslovanskega kluba niso upravičene, slovenskemu ljudstvu se dobro godi, živi v blagostanju, je zadovoljno z obstoječimi razmerami in vlado; Jugoslovanski klub le hujska.« — Nepopisen vihar je nastal nad to podlo brezvestno denunciacijo dr. Kukovca, ki je radi svojega ministrskega stolčka bil pripravljen zatajiti vitalne interese in zahteve slovenskega ljudstva in se pred Srbi pokazati kot udanega hlapca. Plačilo za to denunciacijo so dali ljubljanski pridobitni sloji dr. Kukovecu na ta način, da je moral z njihovega zborovanja iz Mestnega

doma uteči, kolikor so ga mogle nesti noge. Kljub temu pa ima isti dr. Kukovec drzno čelo, da stopa pred slovenske obrtnike in jih skuša znova pridobiti za svojo falitno stranko brez programa.

Slovenski obrtniki so spoznali politične ptiče-pijavke in samostojne kričače, zato so vsem političnim in nadstrankarskim veljakom odpovedali in se zatekli pod zastavo SLS, kjer se v Obrtnih zvezah po okrajih, združeni v Jugoslovanski obrtni zvezi pripravljajo na glavno ofenzivo, katero bodo izvršili, organizirali do zadnjega moža dne 18. marca na ta način, da bodo svoje glasove oddali za kandidate SLS, ki edina je prava in zvesta zastopnica tudi slovenskega obrtništva.

Kandidature za državnozborske volitve.

Na zboru zaupnikov SLS dne 5. februarja so se postavili kandidati in namestniki za volitve v državni zbor, ki se bodo vršile dne 18. marca t. l. Če pogledamo kandidatno listo, opazimo na njej tudi nekaj obrtnikov. Kandidati-obrtniki so: Josip Škoberne, gostilničar v Brežicah in Jurij Kugovnik, kovač, ki bosta gotovo tudi izvoljena. Med namestniki so: Jožef Cerjak, trgovec v Brežicah, Franc Gologranc, stavbenik v Konjicah, Hinko Famdl, slikar v Partinjah, Hinko Gril, mesar v Slov. Bistrici in tudi več takih je, ki imajo poleg kmetije tudi kako obrt. Med kandidati vidimo tudi našega bivšega poslanca Škulja, ki se je edini oglasil za korist obrtnika pri ustavnih debatah. Če se v ustavo niso sprejele tozadevno potrebne stvari glede obrtništva, so krivi pač naši demokrati in samostojneži, katerim je bilo veliko več ležeče na tem, da so bile sprejete kulturnobojne tendence zloglasnega kancelarparaafa. Zgorajšnja imena so nam porok, da bo naše obrtništvo v bodočem parlamentu dobro zastopano.

Kaj pa kandidati naših nasprotnikov? Res je, da imajo demokrati in samostojneži na svojih kandidatnih listah tudi mnogo obrtnikov, vsi pa so postavljeni na takih mestih, da ne bodo nikdar izvoljeni, kar je tudi popolnoma prav, saj nam je še dobro v spominu delovanje obrtnika Puceljna in Majceta. Pucelj je bil celo minister, delal pa

je dobro predvsem za to, da so delali razni mešetarji dobre živinske kupčije. Demokrat dr. Žerjav, o katerem je pisal »Obrtni Vestnik« pred volitvami v konstituanto, da je za obrtnike in trgovce demokratska stranka najprimernejša, nam je v času svojega poslanstva in ministrujanja delil prave zausnice. Prav dobro občutimo danes na naših žepih ogromno gorje z zakonom o delavskem zavarovanju, kar je bil prvi atentat na žep obrtnikov. Kakšne sekature je uganjal on in poleg njega še dr. Kukovec nad trgovci, radi katerih smo imeli ogromno materialno škodo. G. dr. Kukovec je bil povrh vsega tega še celo trgovinski minister in bi bil kot tak pač lahko marsikaj dobrega storil v korist naših obrtnikov in trgovcev. Ta gospoda pa je delala le za posameznike in njihove strankarske fonde, s katerimi še danes nastopajo. Pred par leti je na Kranjskem dr. Žerjav vpregel g. Franchettija, da je vabil obrtnike za njegovo stvar, danes pa je v mariborskem volivnem okrožju mladin dr. Kukovec ravnotako pridobil g. Rebeka, ki mu naj zasigura izvolitev s pomočjo obrtniških glasov. Obrtniki, ne dajte se farbati od dr. Žerjava in dr. Kukovca in tudi ne od njihovih pomagačev, ki so sedaj ob volitvah ustanovili celo novo stranko, takozvano Kmetškoobratno stranko, kot vabo za volivce! Ako hočete, da pridemo iz tega groznega kaosa, v katerem se danes nahaja naša država, volite vsi SLS, ki ima v svojem programu kot glavni cilj avtonomijo Slovenije, kjer edino bomo zamogli uveljaviti naše zahteve. Zato 18. marca vsi na volišče, v boj za zmago in dosego avtonomije!

Obrtni dan.

Okrog sto članov Obrtnih zvez cele Slovenije je prihitelo na Svečnico, dne 2. februarja, na Obrtni dan v Ljubljano, ki ga je priredila Jugoslovanska obrtna zveza. Prvič po vojni se je zbralo naše obrtništvo v tako velikem številu v Ljubljani, da manifestira za svoj stan in katoliške ideje. Posebno pohvalno moramo omeniti naše obrtništvo iz Štajerske, ki se je kljub oddaljenosti udeležilo v tako velikem številu.

Ob pol desetih dopoldne se je pričelo v Rokodelskem domu zborovanje, katero je otvoril predsednik JOZ g. Ivan Ogrin. Kot prvi govornik je nastopil g. narodni poslanec dr. Gosar, ki je začrtal stališče obrtnika do politike. Imamo dva velika ekstrema med našimi stanovi, kmeta in delavca. Delavec ne potrebuje pri svojem delu nikakega obratnega kapitala, kmet majhen kapital, pa nobenega specialnega znanja. Industrijec pa rabi samo kapital. Obrtnik stoji med temi stanovi, rabi pa pri izvrševanju svojega poklica kredit, znanje in mora poleg tega tudi delati. Ker ima zopet vsaka posamezna obrtna stroka nasprotujoče si tendence, je skupna stvarna obrtna organizacija pač jako težavna in skoraj nemogoča. Obrtnik ima med vsemi stanovi najtežje stališče in potrebuje kot tak največ pomoči od države, vsled česar sledi neoporečno dejstvo, da mora v politiki sodelovati. — G. dr. Rožič je govoril o obrtnem šolstvu, g. Lovro Rebolj pa o bolniški blagajni. — Sprejela se je koncem njegovega govora

resolucija, da se naj odobri zopetna vzpostava prejšnjih bolniških blagajn, pri katerih so bili delavci in obrtniki najbolj zadovoljni. Končno je g. Ogrin v dobro zasnovanem govoru tolažil davke vseh vrst in tudi take, ki se nameravajo še uzakoniti. Obrazložil je tudi pota za reklamacije in kdaj da so na mestu. Vsi govorniki so želi za svoja izvajanja burno odobravanje in zahvalo poslušalcev. Posamezne govore bomo objavili v prihodnjih številkah našega glasila. S tem je bil dopoldanski dnevni red izčrpan. Po kosilu so si vsi udeleženci ogledali Jugoslovansko tiskarno, nakar se je razvila v Rokodelskem domu prosta zabava. Gostje so se z večernimi vlaki povrnili zadovoljni na svoje domove, želeč vsakletne take prireditve in še v večjem obsegu. Prireditelji so si v svesti, da je s to dobrospele prireditvijo najboljše zadoščeno za trud, ki so ga imeli s pripravami.

Kontingent občne pridobnine za leto 1922/1923.

Zadnje dvoletno kontingentiranje občne pridobnine se je izvršilo v bivši Avstriji za priredbeno dobo 1914/1915. Izza tega časa pa se je kontingentiranje omejilo le na posamezna davčna leta in to za leto 1916 na podstavi ces. naredbe z dne 2. jul. 1916 drž. zak. št. 210 in za leto 1917 na podstavi ces. naredbe z dne 7. marca 1917 drž. zak. št. 109, pri čemur je pridržal finančni minister pravice kontingentne komisije po § 55 zakona o osebnih davkih.

Pridobnina za leto 1918 ob političnem preobratu še ni bila predpisana. Vsled tega je celokupna deželna vlada za Slovenijo z naredbo z dne 29. januarja 1919 Ur. list št. 337 določila, naj se predpiše občna pridobnina za leto 1918 v splošnem v izmeri pravomočno odmerjenega davčnega postavka za leto 1917. Na enak način se je tudi izvršil predpis občne pridobnine za leto 1919 (naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 17. decembra 1919 Ur. list št. 20 iz 1920), za leto 1920 (čl. 146 fin. zak. za leto 1920/1921) in za leto 1921 (čl. 36 B. I. zač. fin. zakona z dne 27. junija 1921 Ur. list št. 240), vendar za zadnji dve leti (za leto 1920 in 1921) v štirikratno povišani izmeri, s čimer so se davčne postavke prevedle na dinarsko veljavo.

Da se kljub temu mehničnemu prenašanju davčnih postavk od leta do leta ohrani enakomernost obdačenja, je že bivša Avstrija uveljavila izjemna določila, da se smejo obrati, pri katerih so se obratne razmere v vojnem času poboljšale ali poslabšale, izločiti iz obdačenja v kontingentu in da jim sme davčno oblastvo samo predpisati občno pridobnino, ki je primerna izpremenjenim obratnim razmeram. Enaka določila vsebujejo tudi izza političnega preobrata izdane odredbe (z dne 29. januarja 1919 Ur. list št. 337), po katerih se je novo odmerno postopanje izvedlo le v primeru, da je davčno oblastvo pozvalo davčnega zavezanca, naj vložil pridobninsko izjavo, ali pa če je davčni zavezanec vložil izjavo v določenem roku iz lastnega nagiba. V prvem kakor v drugem primeru je ostal

na novo odkazani davčni postavek v nadaljni dobi neizpremenjen in pogosto ni več odgovarjal v poznejši dobi dejanskim razmeram, bodisi v prid države, bodisi v prid davčnemu zavezancu. Razen tega se je izza leta 1916, ko so se obrati zadnjič uvrstili v kontingent, otvorilo na novo toliko obratov, da je število izven kontingenta obdačenih obratov presegalo število kontingentiranih obratov. Na novo otvorjenim obratom so odkazovala davčna oblastva davčne postavke, ki pa pri tem niso postopala enakomerno, temveč so se bolj ali manj ozirala na devalvacijo valute. S tem se je zanesla v priredbo pridobnine vedno večja neenakomernost. Najobčutnejše pa se je pokazala ta neenakomernost povodom predpisa pridobnine za leto 1920, ko je bilo treba prevesti davčne postavke na dinarske valute in jih s tem početvoriti. Finančna delegacija je v svojem delokrogu skušala omiliti trdoto in je opozorila davčna oblastva, da je namen početvorjenja ta, da se donos pridobnine, kolikor je zaostal vsled devalvacije valute in opustitve kontingentnega postopanja, primerno zviša. Pri tem naj davčna oblastva ne delajo mehnično matematike, marveč naj pazijo le na to, da bo vobče in v velikih potezah varovana enakomernost v obdačenju. Davčna oblastva so dobila hkratu pooblastilo, da smejo v dosego tega namena v primerih, v katerih bi mehnično početvorjenje povzročilo očito krivico in neenakomernost uradno izvesti novo priredbo, četudi v prilog davčnim zavezancem.

Da se napravi konec nevzdržnim razmeram, ki so obstojale glede pridobnine, je finančna delegacija končno stavila že začetkom leta 1921 ministrstvu za finance predlog, naj se zopet uvede kontingentiranje. Uspeh tega predloga je čl. 36 B I fin. zakona z dne 27. junija 1921 (Ur. list št. 240), po katerem se mora priredba občne pridobnine za dvoletje 1922/1923 izvesti po določilih zakona o osebnih davkih. Za to dvoletje tvori glavno vsoto občna pridobnina ne pa predpis tega davka v kontingentu in izven kontingenta po stanju onega dne, ki ga z naredbo določi minister za finance.

Posle kontingentne komisije prevzame za Slovenijo deželna pridobninska komisija v Ljubljani.

S tem je bila priredba pridobnine postavljena na legalno postavo in določena je bila glavna vsota pridobnine na način, ki ne znači za finančno upravo nobenega presežka, za davčne zavezance pa nobene večje obremenitve, ker si je stavila finančna uprava pri tem edini cilj, da doseže enakomerno obdačenje občni pridobnini zavezanih oseb.

Na podstavi gornjega pooblastila je finančni minister z razpisom z dne 30. decembra 1921, št. 43.285 določil, naj se za priredbo občne pridobnine za priredbeno dobo 1922/23 upošteva pri uvrstitvi davčnih zavezancev v davčne razrede in pri preračunanju glavne vsote stanje predpisa z dne 1. oktobra 1921.

Na tej podstavi so davčna oblastva uvrstila davčne zavezance v davčne razrede in provizorno določila kontingent.

Tem potom provizorno ugotovljeni kontingent je dosegel vsoto po 1.382.382

Din 78 para, ki se razdeli na 31.977 davčnih zavezancev, torej odpade na enega davčnega zavezanca povprečni znesek 43 Din 23 para.

Pri tem ni upoštevano Prekmurje, kjer se na podlagi razpisa ministrstva financ z dne 11. marca 1922, št. 45.393 izvrši priredba pridobnine za l. 1920/21 po analogiji za nekontingentirane obrate brez vsakega pribitka ali odbitka po povprečnih obratnih razmerah v letu 1920 in se določi kontingent za dveletje 1922/23, čim se izvrši priredba za l. 1920 in 1921. Omenjena odredba temelji na čl. 36 davč. fin. zakona z dne 27. junija 1921, s katerim so se uveljavili tudi za Prekmurje v Sloveniji in Dalmaciji veljavni davčni zakoni. Da se omili prehod iz ogrske zakonodaje, ki se v bistvenih točkah razlikuje od davčnih zakonov, ki se uporabljajo v Sloveniji, je gospod minister za finance hkrati odredil, da v prehodni dobi, to je v letih 1920 in 1921 po zakonu o osebnih davkih predpisana pridobnina ne sme presegati tecivarine, ki bi odpadla na merodajne obratne razmere po ogrskih zakonih. Ugotovljena glavna vsota po 1,382.452 Din 62 para tvori torej kontingent za Slovenijo brez Prekmurja.

Glavna vsota provizornega predpisa po stanju z dne 1. oktobra 1921 se razdeli tako-le:

Razred	vsota Din	število davčnih obvezancev	na en obrat odpadajoči davčni zne- sek v Din
I.	405.351-19	130	3.118-08
II.	362.470-93	902	401-84
III.	343.496-99	3.752	91-55
IV.	271.133-51	27.193	9-97
skupaj	1.382.452-62	31.977	43-23

Deželna pridobninska komisija je v dveh zasedanjih razmotrivala, kako naj bi se glavna vsota po 1,382.382 Din 78 p najenakomernejše porazdelila na posamezne davčne razrede in davčne družbe. V drugem zasedanju, dne 30. novembra je sklenila, naj se vzame za podlago parazdelitve predpis občne pridobnine po stanju z dne 1. oktobra 1921 z izjemo, da se provizorni kontingent IV. razreda zviša za 5% in na ta način pridobljeni presežek po 13.556 Din 67 p porabi za razbremenitev I. razreda v Mariboru, ker se je komisija na podlagi konkretnih primerov, ki so se ji predložili na vpogled, prepričala, da je I. razred priredbenega okraja Maribor v razmerju z drugimi davčnimi razredi preobremenjen.

Na podlagi tega sklepa znaša za dveletje 1922/23 kontingent občne pridobnine:

v I. razredu .	391.794	Din 52 p
v II. razredu .	362.470	" 93 "
v III. razredu .	343.496	" 99 "
v IV. razredu .	284.690	" 18 "
skupaj . . .	1,382.452	Din 62 p

Med 1. oktobrom in 31. decembrom 1921 je ustavilo svoje obratovanje 3224 obratov, katerim je bila po stanju z dne 1. oktobra 1921 predpisana pridobnina po 104.022 Din 35 p. Vsled tega se v smislu čl. 39 izvrš. predpisa I. k zakonu o osebnih davkih brez ozira na eventualni porazdel-

beni pribitek ali odbitek odšteje pri določitvi plačljive vsote omenjeni znesek in porazdelili le vsoto po 1,278.430 Din 27 p na sledeči način:

Razred	vsota	število obratov	povprečni davčni znesek
I.	364.908-94	112	3248
II.	339.954-06	811	419
III.	312.939-43	3.389	92
IV.	260.627-84	24.441	11
skupaj	1,278.430-27	28.753	44

Izza dne 1. oktobra 1921 otvorjeni obrati se obdačijo izven kontingenta, t. j., njim predpisani davčni zneski se ne vštejejo v kontingent za l. 1922/23. Nasprotno pa tudi odpisi pridobnine vsled opusta obrata, neizterljivosti itd. nimajo nobenega vpliva na višino za to dveletje določenega kontingenta.

Vzgoja in zaščita vajencev in mladoletnih delavcev.

Obrtna zveza za Ljubljano je priredila na Svečnico dne 2. februarja 1923 v Rokodelskem domu Obrtni dan. Med drugimi govorniki je predaval tudi prof. dr. Rožič o obrtnem šolstvu in o vzgoji in zaščiti obrtnega in industrijskega naraščaja. Ker je to vprašanje za razvoj obrtnega stanu zelo važno, zato navedemo kratko vsebino dr. Rožičevega govora.

Predvsem moramo poudariti, da je šel dr. Rožič v svojem govoru s stališča celokupnega narodnega gospodarstva v naši državi.

Povedal je, da je naše narodno gospodarstvo v veliki meri pasivno le radi tega, ker ne izdelujemo potrebnih obrtnih in industrijskih izdelkov v lastni državi, to je, doma, ampak jih moramo v veliki večini uvažati iz tujih sosednih in oddaljenih držav. To nam dokazuje uvozna in izvozna trgovina. Zato moramo to pasivno postavko v naši gospodarski politiki tako spremeniti, da bo čimprej aktivna, to se pravi, mi moramo našo gospodarsko politiko usmeriti v oni pravec, ki bo čimprej izdatno dvignil razvoj naše obrti in industrije. Seveda, ako hočemo to doseči, moramo upoštevati celo našo državo kot narodno-gospodarsko celoto. Tako so pokrajine kot Srbija, Makedonija, Vojvodina, Slavonija in del Hrvaške, zemlje z izrazito agrarnim značajem in žitjem, dočim so Slovenija, Dalmacija, Bosna in Hercegovina pokrajine bolj industrijskega značaja, bodisi po svojih naravnih predpogojih, bodisi po svojem kulturnem razvoju. Peščena Slovenija sama ne more preživljati svojega prebivalstva s svojimi pičlimi agrarnimi pridelki, a zato ima skoro vse naravne predpogoje za razvoj industrije, kakor vodne moči, premog, rude, kakor tudi prebivalstvo, ki je krenilo na pot moderne industrijalizacije.

Geografski, geološki in gospodarski temelji, podprti še s socijalnimi in eksistenč-

nimi potrebami ljudskih množic, ustanavljajo sami na sebi trdno prirodno orientacijo naše države v oni smeri, da naj vsakokratna vlada v Srbiji, Vojvodini, Slavoniji in enem delu Hrvaške goji in pospešuje v prvi vrsti poljedelstvo in živinorejo, v Sloveniji, Dalmaciji, Bosni pa naj podpira in utrjuje razvoj industrije. Seveda pri tem nikakor ne sme trpeti poljedelstvo — kmetijstvo v Sloveniji na račun industrije. In to tudi ne bo, ker se pri nas v Sloveniji razvija lahko industrija v najobsežnejšem razmahu, ne da bi pri tem trpel agrarni značaj dežele. Nasprotno! Naše kmečko delavstvo — fantje in dekleta — naš narodni kapital — bo pri bogato razviti industriji ostal doma — in mu ne bo treba v tujini — v Nemčiji in Ameriki — v podzemskih rovih zapravljati svojih življenjskih sil. Ostal bo lahko na domači grudi in tu razvil svoje sile in moči v prid Slovenije in cele obširne bogate naše domovine Jugoslavije. Še več! Naš kvalificirani industrijski naraščaj bomo lahko oddajali po možnosti v južni del naše države in tako pomagali graditi skupni dom in odstranjevati naš svetovnoznani nepriljubljeni »balkanizem!«

Kajti Slovenija nima le prej imenovanih predpogojev za industrijalizacijo svojega terena, ona ima še druge splošno gospodarske in državne interese, ki z logično posledico nujno zahtevajo, da vedno porabimo kar najbolj plodonosno in racijonelno v prvi vrsti naše prirodne zaklade in da k tem pritegnemo še najprimernejše plasti naroda. Brez dvoma so v celi državi Slovenci najbolj prikladen faktor, ki nam lahko ustvari cvetočo industrijo doma in v celi državi. Kako pa se naj to izvrši, da ne bo trpela škoda ne država kot taka in ne naše ožje pokrajine, ki so tudi v veliki meri še danes orijentirane v agrarno smer.

Ravno tu je treba velike in smotrne previdnosti, ki pa državi nalaga prevažno nalogo in skrbstvo, da z naravnimi zakladi naše zemlje združi tudi duševno in fizično utrjeno in izobraženo delavstvo, da torej naši obrti in industriji poskrbi pravočasno za dobro izšolan, izučen, izobražen, kvalificiran obrtni in industrijski naraščaj — ki bo vedno in povsod odgovarjal in kos velikim modernim industrijskim zahtevam, ki še čakajo nas in celo našo narodno državno politično gospodarstvo, ako hočemo, da bomo v doglednem času uspešno konkurirali z našimi sosedi z industrijskimi in obrtnimi izdelki.

Kakor je važno za narodno gospodarstvo države predvsem racijonelna in ekonomska uporaba surovin, mehničnega dela in sistematična organizacija naše bodoče industrije, istotako je, če ne še večje važnosti, v celem narodnem gospodarstvu skrajne važnosti, kako se uporabi človeško delo in kako se isto smotrno organizira.

In tu je glavno vprašanje, ki je za našo bodočnost načelne važnosti, namreč, kako bomo začeli organizirati vzgojno delo obrtnega in industrijskega naraščaja, kako in kakšne moči bomo izbirali za obrtni in industrijski pomladek, kako bomo ta naš bodoči obrtni in industrijski kader vzgojili, ga izklesali do popolnosti in ga po končani vzgoji obdržali tudi pri svojem poklicu. Vprašanje vzgoje in strokovne izobrazbe,

našega obrtnega naraščaja, to so za nas vse — ona vprašanja, ki tvorijo našo bodočnost in ki bodo odločala usodo in bodočnost razvoja našega narodnega gospodarstva in naše države sploh. Mi Jugoslovani, kraljevina SHS smo šele na začetku, na pragu našega bodočega zgodovinskega, kulturnega ter gospodarskega razvoja in obstoja — in sami bomo odločevali kakšna bo naša bodočnost in tudi državljanska svoboda.

Tu je treba začeti pri korenini, kjer se zbira sok in podlaga cele rasti in razvijanja nadaljnjega debela in drevesa. In ta korenina, ta svežost, to jedro je naša mladina, ki je kakor plov, naš up, naša nada, naša prihodnost in bodočnost. Kakoršen naraščaj, kakoršen pomladek, kakoršno rezervo si bomo vzgojili in izobrazili v celi državi, taka bo tudi naša bodočnost doma in tudi zunaj na svetovnem trgu, v svetovni tekmi pri veletrgovini, obrti in industriji. Odločala bo usodo naše države, naše sreče, naše blaginje, naše kulturne bodočnosti le ona organizacija, ki bo zares dobro vzgojena in strokovno-tehnično kvalificirana prišla za nami na proizvodni in konkurenčni svetovni trg! Tam se bije boj za obstanek in srečno bodočnost vsakega naroda — vsake države.

Ako bomo ugodno, ekonomično uspešno rešili vprašanje obrtno-industrijskega naraščaja po celi državi in ta naraščaj plodonosno, ekonomično in racionalno razdelili in sistematično organizirali po celi državi, šele potem bo polagoma naše celotno narodno gospodarstvo moglo uspešno začeti razvijati svojo trgovsko konkurenco na svetovnem trgu.

Skrajna potreba, zadnji čas je, da v interesu našega naroda, naše države in splošnega našega kulturnega prebujenja v obrti in industriji poskrbimo za to, da si čimprej ustvarimo izšolano, izobraženo, strokovno izkušeno in izučeno delavstvo, ki bo tudi socialno utrjeno in umsko široko naobraženo. (Dalje sledi.)

Ameriški neboličniki.

Založba Rascher i. dr. v Zürichu in Lipskem izdaja krasno delo: *T a t e n d e r T e c h n i k*. Tam notri beremo o aeroplanih, automobilih, visokih stavbah, kanalih itd. V predzadnji številki je bila zelo zanimiva razprava o poskusu, priti v avtomobilih skozi Saharo, največjo puščavo sveta. Poskus se je posrečil, 500 kilometrov so predirkali, ne da bi bili zadeli na enega samega človeka. Seveda je ta uspeh velikanska reklama za dotično autotovarno.

V zadnji številki pa beremo članek o ameriških neboličnikih ali šegetalcih oblakov, onih ogromnih hišah, kakor jih bodo začeli zidati sedaj tudi v Evropi; tako v Berlinu, Frankfurtu in Kölnu. Danes, ko je pomanjkanje na stanovanjih tako veliko, bi se splačala gradba takih hiš-velikank tudi pri nas.

Dočim imenujemo v Evropi vse izredno velike ameriške stavbe »šegetalce oblakov ali neboličnike«, razlikuje Amerikane visoke hiše in šegetalce; to zadnje ime imajo samo tiste stavbe, ki so višje kot dvanajst nadstropij. Prvo tako poslopje so

sezidali v Chicago, imelo je štirinajst nadstropij; ravnotam so sezidali l. 1890 drugo hišo, visoko dvajset nadstropij. Novi York je začetkoma zaostal, pa je potem vsa druga mesta prekosil. Seveda so morali vpeljati vedno nove sisteme zidanja, če so hoteli iti za toliko in toliko nadstropij višje. Zunanji zid so prej olajšali na ta način, da so vzdali posebne opore, ki so nosile stropne, tako da je nosil zunanji zid samo svojo lastno težo. Ta način zidanja so imenovali konštrukcijo skeleta. A kmalu ta konštrukcija ni več zadostovala, kajti že pri 27 nadstropjih je lastna teža zida že prevelika. Potrebna je bila druga konštrukcija, ne samo, da je lažje nosila svojo lastno težo, temveč da se je uspešno upirala tudi močem, delujočim ob straneh, predvsem pritisku vetra.

Obe zahtevi izpolni takozvano »konštrukcija kletke«. Namesto močnega objemnega zidu vidimo lahek zunanji zid, ki je spodaj le malo močnejši kakor v najvišjem nadstropju. Vso težo nosi krepko železno ogrodje, ki ne prenaša na fundamente samo navpično delujočih moči, ampak tudi horizontalno in poševno delujoče — sunke potresa in pritisk vetra. Šele ta sistem je omogočil zgradbo stavb, ki si jih mi v Evropi kaj težko predstavljamo. Bolj ko so šli v višino, bolj so uvidevali potrebo posebnih naprav, da niso izgubile ceste preveč zraka in svetlobe. Zato opazimo pri najvišjih novojorskih šegetalcih razdelitev v glavno stavbo in na njej stoječ visok stolp, tako da so videti kakor ogromne cerkve. Tipična za starejšo vrsto teh stavb je Singerjeva hiša, koje podstavek ima 14 nadstropij, na njem stoječi in 180 metrov visoki stolp pa 46. 211 metrov višine doseže hiša metropolitanske življenske zavarovalne družbe. Pred desetimi leti je bila ta hiša najvišja, a koncem januarja 1913 ji je odzvela višinski rekord stavba Woolworth, 55 nadstropij, vrh stolpa je 236 metrov nad cesto! Ljubljanski grad je 64 metrov visok, Šmarna gora okoli 370 metrov nad Ljubljanskim poljem.

To stavbo so dokončali p r e j k a k o r v d v e h l e t i h ! Sedaj pa primerjajmo ljubljanske stavbe z njih par metri! Začeli so 20. julija 1911, 28. februarja 1912 je bil podstavek dokončan, štiri mesece pozneje je bilo dovršeno ogrodje stolpa in koncem januarja 1913 vsa stavba. Stavbni prostor je stal 4.250.000 dolarjev, stavba sama pa 7 milijonov. Ti milijoni so prišli iz bazarja, ki je prodajal stvari za ne več kot po 10 centov, torej desetino dolarja. Tvrdba Woolworth je začela s takim bazarjem pred tridesetimi leti, danes ima na stotine trgovin po vseh državah Unije.

Stavba naj bi bila ravno tako reklama za tvrdko kakor je bila Singerjeva in metropolitanska. Zato mora biti vsaka naslednja hiša višja kakor prejšnja. A pri Woolworthovem poslopiju nam ne imponira samo višina, temveč tudi masa. Stavbni prostor meri 2260 kvadratnih metrov, podstavek ima 47 metrov dolgo fronto in 38 nadstropij.

V sredi 30. nadstropja se začne štirioglati stolp, tračnice njegove merijo 27 in 29 metrov, gredo potem skupaj, a še pri 50. nadstropju merijo 19 in 20 metrov. Na 50. nadstropje je postavljena štirikotna odre-

zana piramida, višina ji je 35 metrov. V njej so najvišja štiri nadstropja; kot 55. nadstropje pa velja splošno dostopna razgledna galerija, s katere lahko vidimo na 65 kilometrov daleč. Fundamenti gredo 40 metrov globoko v tla, v živo skalo. Deset od teh 40 metrov odpade na štiri podzemski nadstropja, kjer so med drugim tudi stroji, potrebni za obrat velikana.

Posebno pozornost so posvetili pritisku vetra in ukrenili vse potrebno; zračni pritisk znaša pri hudem vetru 1300 ton. Tudi glede požara je bilo treba vse pripraviti. Vrata in okviri pri oknih so iz stisnjene jekla, šipe iz stekla, ki v ognju ne počijo, stropi in tla iz opeke, ki ji ogenj ne škoduje. Železne dele varuje 25 milimetrov debela plast iz cementa, nad njo pa 75 milimetrov debel plašč iz terakote ali žgane gline. Za hitro izpraznitev hiše služi 27 liftov, ki jih žene elektrika; stene liftov v spodnjih nadstropjih so iz železobetona, vrata se zapirajo tako trdno, da dim in ogenj sploh ne more noter. Brez liftov bi sploh ne bilo mogoče stanovati v taki hiši. Od tal do najvišjega nadstropja se vozimo ca. tričetrt ure. Če bi se kak lift utrgal, je urejeno vse tako, da se ustavi nazadnje na elastični blazini močno zgoščenega zraka. Seveda pa vsak dan vse lifte pregledajo. Inženjer Ellithorpe, ki je to napravo vpejal, se je pustil večkrat pasti na 200 metrov globine, lift je premeril to višino v šestih sekundah in je dosegel pri padcu na zračno blazino 200 kilometrov na uro; a lift se je zavrnil tako mirno, da iz kozarca vode v njem ni padla niti ena kapljica.

Kakor vsi drugi šegetalci, služi tudi stavba Woolworth samo kupčijskim namenom. Tam dobiš vse, kar ti je treba za življenje, na razpolago so ti kopeli, plavalnica, telovadnice, igrišče za nogomet; več restauracij se ti ponuja in cel pravljichen hotel, prodajalnice vseh vrst te založijo z najrazličnejšimi predmeti, od šivanke pa do avtomobila. Tudi odjemalcev je dosti; 7000 do 8000 ljudi je že itak vsak dan tam zaposlenih, pridruži se jim pa najmanj desetkratno število, torej 70.000 do 80.000, drugih, ki imajo mimogrede opravka v poslopiju.

Da uprava takega velikana ni ravno enostavna, je pač razumljivo. A čudno se bo marsikomu vendarle zdelo, da je treba za upravo več sto ljudi. Razumemo pa, če pomislimo, da je taka stavba majhno mesto zase in da zaposluje preskrbo luči, kurjave, zraka in vode celo armado inženjerjev; njim se pridružijo nočni čuvaji, snailci oken, rokodelci vseh vrst, ognjegasci in policisti. Kot nekak župan je nastavljen ravnatelj s potrebnim številom pomagačev.

Ali bo stala stavba Woolworth največja hiša ali bo pa morala odstopiti svoje mesto drugi, še višji stavbi? Gradbene postavbe mesta New York določajo, da smemo zidati do 600 metrov visoka poslopja, in gotovo je, da tehniki taka zgradba ni nič nemogočega. No, in kaj? Danes vemo, da zidajo v New Yorku hišo, imenovano Hundred-floor-building, torej »h i š o s t o n a d s t r o p i j«. Visoka bo 420 metrov! Kaj pa je to 420 metrov? To je šestinpolkratna višina ljubljanskega gradu, računjeno od Mestnega trga do vrhu gradu; to je več kakor Šmarna gora, to je četrtnina razdalje od Aljaževega doma do vrha triglavske stene!

Če bi sezidali to stavbo zadaj za Šmarno goro, bi jo videli pri nas v Ljubljani, kako gleda čez vrh; postavljena v Kranj, bi segala skoraj tik do višine cerkve sv. Jošta; pri sv. Križu nad Jesenicami bi postavili dve taki hiši drugo na drugo, pa smo na vrhu Golice. Kdaj bo to poslopje dozidano, ne vemo; kadar bo, bomo poročali o njem, saj bo dograditev take stavbe največje udeleževanje človeškega duha. Mislimo, da za obrtnika ni večje zanimivosti, kakor pregle-dovanje in proučevanje takih modernih gigantov; tam vidi vse, kar spada v njegovo stroko, od najpreprostejših stvari pa do najpopolnejše umetnine.

OBRITNIKI!

Širite svoje stanovsko glasilo med svojimi prijatelji in znanci. Naj ne bo obrtnika, pristaša SLS, ki bi ne bil naročen nanj.

Društveni vestnik.

Obrtnim zvezam! Volitve v državni zbor so pred durmi. Razvijte živahno propagando med svojimi člani in tudi nečlani. Organizirajte povsod shode, na katere bomo po možnosti pošiljali svojega zastopnika. Razširjajte ob teh prilikah tudi naše glasilo, tako da se bo nanj naročil vsak, ki čuti z nami! Čas je, da razmahnemo krila ter pripomoremo SLS do najsijajnejše zmage. Na delo torej za našo pravo in pravično stvar!

Obračamo se tem potom tudi na Vas, da pobirate pri vseh prilikah za tiskovni sklad. Obrtna zveza v Trzinu nam je poslala 500 dinarjev. Posnemajte jo tudi drugje, da nam bo omogočeno čim uspešnejše urejevati naše glasilo. Požurite se tudi z naročnino!

Novomesto. V nedeljo dne 4. t. m. se je vršil sestanek naše Obrtne zveze v Rokodelskem domu. Sestanek res ni bil najbolje obiskan, vendar pa za sedanje razmere v Novem mestu še dovoljno. Prvi govornik, g. Ogrin iz Ljubljane, je očrtal vprašanje, če se obrtnik tudi naj peča s politiko ter o obrtni organizaciji. Podrobno nam je obrazložil, da če se s politiko ne bomo pečali, nam bodo pač drugi rezali kruh ter se bodo zakoni kovali brez nas in seveda lahko tudi proti nam. Opisal nam je tudi neznosen položaj, katerega so nam dosedanji vladajoči prijatelji obrtnega stanu ustvarili, sosebno pa z zakonom o delavskem zavarovanju ter davku na promet. Pojasnjeval je, da bi bilo zelo nevarno, če bi zmagali pri predstojećih volitvah centralisti, med katere šteje v prvi vrsti naše demokrate in samostojneže. Čisto gotovo je, da bi se potem uveljavil srbski obrtni red za celo državo. Pojasnil nam je tudi nekatere točke iz tega obrtnega reda, ki je zelo primitiven in ne pozna zadostnega varstva obrti. Priporočal je obrtno organizacijo za vse kraje. G. dr. Česnik je pojasnil važnost avtonomije za Slovenijo z ozirom na obrtni stan, tajnik SLS g. Munda pa je osvetlil delovanje poslancev SKS. Zelo zanimive stvari pa je povedal predsednik O. Z. g. Podbevšek o samostojnem velikašu Avsecu, ki je rekel ob neki

priliki, ko se je šlo za to, da bi obrtniki pri neki prodaji dobili zemljišča, da obrtniki itak ne rabijo zemlje. Drugi navzoči obrtniki so povedali, s kakimi sredstvi drži samostojni kandidat za Novo mesto g. zobotehnik Ogrič svojo organizacijo. Pred prazniki jim je dobavil cenejšo moko. To je gotovo tista moka, ki je namenjena za pasivne kraje in ki je prišla po zaslugah samostojnežev in njihovega »ekonoma« tudi za novomeške obrtnike. Kavalirski obrtniki so seveda to odklonili. Polagoma se ruši tudi ta trdnjava g. kandidata SKS.

Občni zbor Obrtne zveze v Št. Vidu nad Ljubljano se vrši dne 11. marca ob 3. uri popoldne v društveni pisarni. K občnemu zboru bomo povabili govornika iz Ljubljane. Vabimo vse člane, da se zanimivega zborovanja gotovo udeležijo!

Hrastnik. Dne 4. t. m. se je vršil v Hrastniku sestanek tamošnjih obrtnikov, iz katerih je izšla želja po obrtni zvezi. Na sestanku sta poročala tov. Zavodnik in Erman iz Št. Vida nad Ljubljano in v nemala navzoče za vztrajno delo med obrtniki. Zdi se, da ne manjka med obrtniki v Hrastniku dosti trdne volje in vztrajnosti, da dovrše započeto delo v korist obrtnikov.

Komenda. V nedeljo 4. marca priredi naša Obrtna zveza sestanek v društveni dvorani ob 9. uri dopoldne. Vabijo se vsi člani in prijatelji, da se tega sestanka v čim največjem številu udeležijo. Pride govornik iz Ljubljane.

Dopisi.

Daleč smo prišli. Zadruga stavbenih in zidarskih mojstrov je prosila kuratorij za obrtnonadaljevalne šole v Ljubljani za sodelovanje, da bi se omogočilo pričeti za te obrti zopet s poukom. Kuratorij je odgovoril, da se obrtnonadaljevalne šole ne bodo otvorile ter da naj vsaka zadruga sama skrbi za svoje šole, to se pravi, zadruge si vzdržujejo same obrtnonadaljevalne šole. To je krasna rešitev. Za plačevanje davka smo dobri mi Slovenci in tu nas dobro pritisnejo po starih in novih metodah, za šole pa, ki so se skozi dolgo dobo let vzdrževale, za te pa v Beogradu nema para. Kakšen bo pač naš naraščaj brez šol! — Obrtniki in trgovci, volite vsi SLS, ki bo s svojim avtonomističnim programom delovala za tem, da bomo na svoji zemlji svoji gospodarji in da z našim denarjem vzdržujemo tudi naše obrtnonadaljevalne šole!

Št. Vid nad Ljubljano. Obrtna zveza v Št. Vidu prav dobro uspeva. Ni še minulo leto, odkar je ustanovljena, pa že lahko pokaže na lepe uspehe. Nasprotniki, ki so ji ob rojstvu obetali kratko življenje in jo označevali z nebodigatreba, čim dalje bolj spoznavajo pomen resne obrtne organizacije, v kateri vlada nesebičnost, požrtvovalnost in bratska vzajemnost. Obrtna zveza pridobiva na ugledu med tukajšnjim ljudstvom in krog njenih prijateljev, somišljenikov in tudi sodelavcev, se širi. Prihodnji mesec se vrši redni letni občni zbor, na katerem bo dal odbor račun o svojem delu. Zdi se, da ta naloga sedanjemu odboru ne bo težka, kajti skozi

celo leto je vladalo v Obrtni zvezi živahno delo in marsikatera misel, ki je neizmerne pomena za šentviškega obrtnika, se je uresničila v težavnih razmerah in v kratkem času. Omenjamo samo, da je iz Obrtne zveze izšla misel o osnovanju nove mizar-ske strojne zadruge in se uresničila. O tej zadevi bomo pisali še v posebnem članku v Jugoslov. Obrtniku. Dalje je Obrtna zveza poleg raznih shodov priredila knjigovodski tečaj v tukajšnji ljudski šoli, katerega se marljivo udeležuje 34 članov in deloma nečlanov. Gospodu Krambergerju, ki zelo požrtvovalno vodi ta tečaj, izrekamo na tem mestu najiskrenejšo zahvalo! Obrtna zveza je tudi priredila za šentviško javnost serijo predavanj o davčni reformi, katera predavanja so vzbudila mnogo zanimanja in so pod zelo spretnim vodstvom g. predavatelja J. Pirca dosegla popoln uspeh.

Uspehi so lepi, a cilj še ni dosežen. Obrtna zveza smoter je, oživetiti med vsemi obrtniki stanovsko samozavest, da bi spoznali vsi, kako je samo v organizaciji možnost ohraniti malega obrtnika pred propadom.

Ponudba. Hrvatski Radiša, centrala organizacij v Zagrebu, nudi učence za sledeče obrte: za pleskarstvo, 50; klobučarstvo, 5; kolarstvo, 12; kovaško stroko, 50; krojaštvo, 60; limarstvo, 12; čevljarstvo, 70; sedlarstvo, 8; slaščičarstvo, 5; mizarstvo, 100; urarstvo, 3; za trgovino mešane robe, 110. Vsak obrtnik in trgovec bo učinil plemenito in dobro delo, ako zahteva od tega društva učence. To so zdravi in pošteni dečki brez roditeljev. Natančne podatke daje Hrvatski Radiša v Zagrebu, Gundulićeva ulica 11.

Raznoterosi.

Napovedi za dohodnino. K našemu članku o napovedi za dohodnino v zadnji številki imamo pripomniti, da je izšel medtem razglas delegacije ministrstva financ v Ljubljani, ki določa, da je napovedi za leto 1923 vložiti do vstevšega 28. februarja 1923, in sicer v Ljubljani pri davčni administraciji, drugod pa pri onem davčnem okrajnem oblastvu, v čigar okraju davčni zavezanec redno prebiva. Napoved se sme ali vložiti pisмено, ali pa dati ustno na zapisnik, in sicer tudi pri pristojnem davčnem uradu. Ker se pa v uradih zaradi obilice dela ni mogoče spuščati v vse podrobnosti, zlasti pa, kadar je veliko strank, svetujemo, da naredi napoved vsakdo ali sam, ali pa si naj da napraviti po kom drugem ter jo pošlje pravočasno na urad. Tiskovine za napoved se dobijo brezplačno pri davčnih okrajnih oblastvih in pri davčnih uradih.

Nov list »Podrinska obnova«. Privredniški krogi v Šabcu so začeli z 20. t. m. izdajati nov list pod imenom »Podrinska Obnova«. List je nadstrankarski ter bo deloval za ekonomski in privredniški napredek Podrinja, te najbolj kulturne pokrajine v Srbiji, ki ima zaznamovati največja opustošenja od svetovne vojne. List bo prinašal tudi ilustracije. Naročnina znaša polletno 30 Din.

Mednarodni vzorčni velesejm v Pragi. Od 11. do 18. marca se vrši v Pragi kakor

običajno vsako leto veliki vzorčni velesejm. V 17 oddelkih bodo razstavljeni izdelki po sledečih skupinah: stavbe, kovine, šport; elektrotehnika, mehanika, optika; lesna obrtnija; tkanine; obleka; galanterija; kože in obutev; steklo, porcelan in fina keramika; umetnine; kemija in zdravstvo; prehrana in poljedelstvo; godala; igrače; grafika, papir, šolske in pisarniške potrebščine; dragulji, zlatina, srebro in ure ter končno mešana skupina. Zadnjega velesejma se je udeležilo 2186 razstavljalcev na prostoru od 19.320 m². Obiskovalci imajo velike ugodnosti, kakor 50% popusta na čsl. železnicah za inostranske vzorce, ki so tudi carine in dovoznega dovoljenja prosti, znižano vožnjo za 33% v vseh osebnih in brzovlakih čsl. železnic pri potovanju v Prago in nazaj ter 75% popusta pri viziranju potnih listov. Natančna pojasnila glede velesejma dajejo v Sloveniji: Generalni čsl. konzulat v Ljubljani, na Bregu 8 in »Aloma Company«, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Uprava praškega vzorčnega velesejma se pripravlja z največjo marljivostjo na svojo VI. prireditve, katera se ima vršiti od 14. do 18. marca 1923. Dela se na to, da bo VI. velesejm kakor dosedaj vsi drugi dobro urejen in da bo odgovaljal vsem pogojem češkoslovaške industrije. K temu velesejmu so se prijavili v velikem številu razstavljalci in kupci iz Francoske, Palestine, Rusije, Srednje in Južne Amerike in tudi že dokaj lepo število interesentov iz Jugoslavije. Ker se ponuja na velesejmu prilika videti vse produkte češkoslovaške republike v njihovi najvišji dovršenosti, si dovolimo naše trgovce opozoriti na obisk te važne prireditve. Obiskovalcem velesejma je dovolilo jugoslovansko ministrstvo za železnice 50 odstotkov popusta pri osebnih in mešanih vlakih državnih železnic in ministrstvo za železnice ČSR 33 odstotkov popusta na vseh osebnih in brzovlakih v republiki.

Dunajski mednarodni semenj. Takoj po praškem, namreč od 18. do 24. marca se vrši velesejm na Dunaju, kjer bo okrog 4000 razstavljalcev. Informacije se dobe pri Avstrijskem konzulatu v Ljubljani, Turjaški trg 4 in pri Wiener Messe A. G., Wien VII, Messepalast.

Permanentna razstava izdelkov naše države v Splitu. Trgovska in obrtniška zbornica v Splitu želi osnovati permanentno razstavo izdelkov naše države. Razstava bi imela namen, da pokaže interesentom tamkajšnjega zborničnega okrožja vse predmete, ki se izdelujejo v naši državi, ker naročajo mnogi, zbog nepoznanja domače produkcije, v inozemstvu predmete, ki se izdelujejo tudi v naši državi. Interesenti se naprošajo, da vpošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Splitu vzorce svojih izdelkov.

Industrija vžigalic. V naši državi je 5 tvornic za vžigalice, in sicer v Osijeku, Vrbovskem, Dolacu, Vrbasu in Rušah. V osješki tovarni se izdelava letno okrog 1.200.000 omotov po 100 škatlic, od katerih ima vsaka po 60 vžigalic. Ostale tvornice skupaj proizvajajo nekaj več kot osješka. Potemtakem znaša celokupna produkcija okrog 15 milijard kosov vžigalic. Ker jih porabi naša država približno 17.520 milijonov, jih mora

uvažati 2.520 milijonov, to je nekako 20% današnje proizvodnje.

Tožbe na sodišče delavskega zavarovanja. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani objavlja: Delavci in nameščenci, ki utrpe obratne nezgode, katere imajo za posledico več kakor deset odstotno izgubo možnosti za delo, imajo pravico do nezgodnih rent, katerih višino določa ravnateljstvo, odnosno rentni odbor okrožnega urada. Na podlagi te odločbe izda okrožni urad ponesrečenim zavarovancem odloke o odškodnini. Proti tem odlokom je v roku 15 dni dopustna kolka prosta pritožba na sodišče delavskega zavarovanja, v kateri morajo biti povdarjene one točke odloka, proti katerim je tožba naperjena. V večini slučajev bo tožba mogla biti naperjena le proti prenizko odmerjenemu letnemu zaslužku, ali pa proti prenizki ocenitvi izgubljene zmožnosti za delo. Ker zakon o zavarovanju delavcev za omenjene tožbe ne zahteva nikakih formalnosti in zadošča za nje navaden dopis, more tako tožbo sestaviti in vložiti vsaka ponesrečena oseba sama, ne da bi iskala pravne pomoči drugod. Na ta način se ponesrečenec izogne nevarnosti povrnitve nastalih stroškov za sodni postopek, katere predvideva § 168. zakona o zavarovanju delavcev, ki pravi, da stroške za pravnega zastopnika plača vselej stranka, ki izgubi pravdo. Pri tej priliki se ponovno opozarja, da so vsi dopisi, vloge in priloge, ki so v zvezi z delavskim zavarovanjem, poštnine in kolka proste.

Slovensko združništvo. Prinašamo podatke našega združništva iz l. 1921.; za leto 1922. točni podatki še niso znani. — Zadržna zveza v Ljubljani: ustanovno leto 1899; število članov 481; število vpisanih deležev 37 tisoč 280; stanje vlog pri zvezi 270 milijonov 157 tisoč 707; stanje kredita članov 114 milijonov 608 tisoč 843; celokupni promet 1 milijarda 744 milijonov 583 tisoč 492. — Zadržna zveza v Celju: ustanovno leto 1883. reorganizirana 1905; število članov 158; število vpisanih deležev 18 tisoč 959; stanje vlog pri zvezi 30 milijonov 698 tisoč 154; stanje kredita članov 16 milijonov 23 tisoč 575; celokupni promet 364 milijonov 47 tisoč 860. — Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani (sedaj v rokah Samostojne kmečke stranke): ustanovno leto 1907; število članov 75; število vpisanih deležev 3282; stanje vlog pri zvezi 20 milijonov 299 tisoč 170; stanje kredita članov 2 milijona 922 tisoč 145; celokupni promet 133 milijonov 135 tisoč 177.

Velikanski dohodki milijarderja Forda. Ime Henry Ford je znano pač vsakomur kot ime izdelovalca znanih Fordovih avtomobilov; pozabili smo pa že nanj kot posredovalca za mir med svetovno vojsko. Njegovo čisto denarno zalogo — torej brez posestev, zaloge blaga itd. — cenijo na 180 milijonov dolarjev, to je okoli 60 milijard jugoslovanskih kron po sedanjem kurzu. Lansko leto je imela njegova družba po odbitku davkov 125 milijonov dolarjev čistega dobička, t. j. okoli 40 milijard naših kron. Dobička ima toliko, da bi lahko pri vsakem avtu popustil na ceni 80 dolarjev — avtomobili stanejo 300 do 500 dolarjev — in bi vendar imel na leto še 15 milijonov dolarjev dohodkov. Kadar je kupčijska sezija, zasluži na dan

pol milijona dolarjev, t. j. 200 milijonov naših kron. Znano je, da so v upravi njegovega podjetja tudi delavci in da pripade polovica dobička njim. Zato tak boj za delo v njegovih tovarnah, pa tudi izborna disciplina in pridnost.

Zračna pošta v Ameriki. Bilanca zračne pošte na progi Newyork—San Francisco izkazuje za prvo obratno leto sledeče podatke: prepejalo se je 49 milijonov pisem v skupni teži 555.000 kg. Prevozilo se je pri tem 1.750.000 milj brez vsakih nezgod.

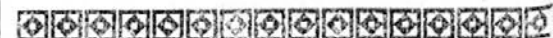
Zgodovina papirnatega denarja. Najstarejši bankovec je kitajski. Izdan je bil za cesarja MingDynastie okrog leta 1350 in je torej starejši kot prva evropska banka, ki je bila ustanovljena v Barceloni leta 1401. V Evropi je prva izdala papirnat bankovec neka banka v Stockholmu leta 1668. Kitajski bankovec se je našel leta 1888 v Pekingju pri podiranju neke hiše in je bil pridobljen od numismatika dr. Ehrenfelda na Dunaju. Nadaljni eksemplari v Evropi so še v britskem muzeju v Londonu, v azijskem Petrogradu in v kraljevem »Münzkabinet«-u na Švedskem. Italijanski svetovni potnik Marco Polo piše o teh kitajskih bankovcih, da je pustil Veliki Kan predelati drevesno skorjo v nekak papir, iz katerega se je izdelal denar, veljaven za celo državo. Tudi v Siriji in v Perziji se je nahajal v teh časih papirnat denar, ki pa je kmalu zginil iz prometa.

Cenjeni naročniki!

Poravnajte čimprej naročnino za to leto, ki znaša 12 Din.

Upravništvo.

Odgovorni urednik Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani
Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

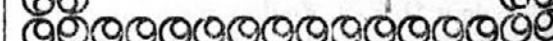
prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Uzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Parketne deščice

hrastove dobavlja in polaga **bukove**
v vsaki množini
v mestu in na deželi

Anton Bokal

Ljubljana, Rimska cesta 16.

Prevzema tudi vsa v to stroko spadajoča popravila.
Delo točno in solidno.

Pleskar in ličar za stavbe in pohištvo

Josip Jug

Ljubljana, Rimska cesta št. 16

se priporočam cenj. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela.

Za vsa izvršena dela jamčim dve leti.

Izvršitev točna.

Cene zmerne.

Stavbno podjetje

Ivan Ogrin

Ljubljana

Gruberjevo nabrežje 8

Prevzema vsa zidarska in
druga stavbna dela

Izvršuje razne načrte in pro-
račune

Izdaja strokovna mnenja

Primerno nizke cene
Delo solidno

Telefon št. 426

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavbnik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko
spadajoča dela. — Izvršuje to-
zadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne ra-
čunov, eskomptira menice itd.

Zadružna gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadružne zveze

Dunajska cesta 38/l.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x

Papirna trgovina
Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra c. 2,

priporoča in ima vedno v zalogi
trgovske in poslovne knjige, razne
bloke in pomožne knjige za obrt in
trgovino lastne založbe in izdelka,
pismeni, trgovski, uradni, prepisni
papir, založ. šolskih zvezkov 'Tabor'.

Postrežba točna tudi po pošti.

Najboljši in najcenejši pisalni stroji

 Oliver

**Stroji za šivanje iz najboljših tovarn
izgotovljeno moško obleko
zalogo klobukov
in drugo manufakturno blago**

Cene zmerne!

Cene zmerne!

Vedno v zalogi pri

**L. REBOLJ
KRANJ št. 24.**

Pri meni kupljenim strojem jamčim 10 let.

Konfekejska tovarna
FRANDE družba z o. z.

Ljubljana, Emonska cesta 8.

Brzjavke: Franke, Ljubljana. Tel. interurb. 313.
Tovarna: Dunajska cesta - Stožice 48. Tel. 532.

Moderna, po češkem načinu urejena konfekejska tovarna za
izdelovanje vsakovrsne moške konfekcije in raznih uniform.

Največja tovarna te vrste v Sloveniji.
Zastopstvo prvih čeških tovarn sukna.

Samo na debelo!

Sprejemajo se zanesljivi, trezni krojaški delavci.

Joško Videtič, Tržič
Kleparska delavnica.

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna
in galanterijska. Pokrivanje vseh vrst streh in zvonikov.
Zaloga galanterije so domačega izdelka. Izdelovanje or-
namentov in okraskov. Napeljava vodovodov.

Postrežba točna, delo solidno, cene zmerne.

REMEC - CO

LJUBLJANA - SHS

Kersnikova ulica št. 7

Prej:

I. BANOVEC nasledniki.

Tovarna na Duplici p. Kamniku

STOLARSTVO

Upognjeno pohištvo

Prešani furnirji za stole in mizarstvo

PARKETI

Rezani les

Interurb. telefon: pisarna: Ljubljana 266,
tovarna: Kamnik 4.

Telegrami: Ljubljana Ingenieur Remec,
Kamnik REMEC - CO.

Strojno mizarstvo in koncesion. pogrebno podjetje

M. Gogala, Bled

se priporoča za izdelavo: oken, vrat, portalov, stopnic,
steklenih sten, verand in pohištva in sicer od enostavne
do najfinejše vrste. — Zaloga transportnih krst in pre-
vzem pogrebnih transportov na vse strani naše države.

Gradbeno podjetje

ing. Dukič in dr.

Ljubljana, Bohoričeva ul. 20